

Wierde & Dijk

DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Mosshommel bij Nieuw Lotven

Wierde & Dijk brengt moshommel in kaart

Wierde & Dijk gaat op zoek naar de moshommel. 'Wij zijn geïnteresseerd in boeren en burgers die locaties kennen waar de soort voorkomt', vertelt bestuurslid Albert-Erik de Winter. Een oproep om waarnemingen door te geven stond in diverse regionale kranten en websites. 'De oproep heeft al meerdere reacties opgeleverd.'

Wierde & Dijk werpt zich op als ambassadeur van de moshommel, met de fraaie Latijnse naam *Bombus muscorum*. Waarom juist deze soort? "Omdat de moshommel een goede indicator is voor de natuurkwaliteit op het boerenland. Deze hommels houden van bloemrijke vegetaties, met planten als rode klaver, smeerwortel en vogelwikke. Het is een ideale gidssoort: gaat het goed met de kritische moshommel, dan komen er ook

veel andere insecten, planten, zoogdieren en (broed)vogels voor."

ZELDZAAM EN BEDREIGD

Veertig jaar geleden vloog de moshommel, met oranje beharing, overal in ons land rond. Daarna kelderde de populatie, onder meer door veranderd maaibeheer waardoor nectarplanten en hommelnesten verdwenen. Moshommels maken hun nest namelijk bovengronds van gras of mos, vandaar ook hun naam. Tegenwoordig staat hij te boek als zeldzaam en bedreigd. Maar, goed nieuws: recent wordt de moshommel weer sporadisch gezien in Noord-Groningen. De Winter is daar blij mee en wil de soort beter in kaart bren-

gen. Daarvoor deed hij eind augustus een oproep via kranten en websites. "Ons bericht is breed in de media opgepakt. We kregen veel reacties binnen. Komend jaar brengen we een rapport uit met de resultaten."

SPECIALE SOORT

Eén van de reacties is van Roelf Schripsema uit Uithuizen. "Toen ik het bericht in de krant las, heb ik gelijk een e-mail gestuurd", vertelt hij enthousiast. De moshommel is voor hem een speciale soort. Hij was erbij toen in 2017 in Oost-Groningen de eerste moshommel in de provincie Groningen sinds jaren werd gevangen. "Een grote verrassing was het voor de

'De moshommel is een ideale gidssoort'

Albert-Erik de Winter

▼ [vervolg van de vorige pagina](#)

insectenkenners. De moshommel kwam daarvoor wel op de eilanden voor, maar niet op het vasteland.” Door de waarneming leerde hij de soort herkennen. Toen hij later de wilde bijen en zweefvliegen inventariseerde bij Nieuw Lotven, een vogelakker ten noorden van Warffum tegen de zeedijk, viel zijn oog op een gelijksoortige hommelm. “Het bleek inderdaad een moshommel te zijn. Deze en andere waarnemingen heb ik aan Wierde & Dijk doorgegeven.”

‘Ik ga extra op de moshommel letten’

Roelf Schripsema

PRACHTIG OM TE ZIEN

De moshommel vindt Schripsema een van de mooiste hommelsoorten. “Ik doe aan macrofotografie. Van dichtbij is hij echt prachtig om te zien. Dat zo’n mooie soort uitgestorven leek, maar weer terugkeert in Groningen is echt geweldig.” De kans om dit najaar nog moshommels te vinden, is klein. De soort vliegt van maart tot oktober. Komend seizoen gaat Schripsema absoluut op zoek. “Nu ik weet dat Wierde & Dijk hiermee bezig is, ga ik er extra op letten. Volgend jaar bezoek ik enkele veldjes om te kijken. Met elkaar krijgen we zo een beter beeld van de verspreiding.” In de komende nieuwsbrief die in het voorjaar van 2023 verschijnt, leggen we uit hoe de moshommel te herkennen is. (Oudere) waarnemingen, bij voorkeur voorzien van foto’s, van de moshommel kan iedereen doorgeven via moshommel@wierde-en-dijk.nl. ■

Uitnodiging lezingenavond 10 november

We nodigen u uit voor een avond met twee lezingen over flora en fauna op erven. Met Mooi Heem, het ervenproject van Wierde & Dijk, bekijken we welke dieren en planten op Noord-Groningse erven voorkomen. De afgelopen jaren zijn meerdere natuurinventarisaties op boerenerven uitgevoerd. Tijdens de lezingenavond vertellen we over de resultaten van de eerste onderzoeken.

De plantenkenner Leo Stockmann geeft een presentatie over de flora en vegetatie op boerenerven. Albert-Erik de Winter of Alwin van Lubeck vertellen over hun broedvogelinventarisaties op erven en in een aantal gevallen in de omliggende landbouwpercelen.

Museumboerderij Welgelegen

Albert-Erik de Winter en Alwin van Lubeck inventariseren erfvoegels

De avond begint om 20:00 uur en duurt tot ongeveer 21:30. Locatie: Museumboerderij Welgelegen (Dijkstilsterweg 4, 9965 TH Leens). De weg vanuit Leens is afgesloten, kom via de provinciale weg. Parkeren bij de museumboerderij is mogelijk. We zorgen voor koffie, thee en koek.

Graag van tevoren opgeven. Dat kan door een bericht te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl.

Tot 10 november!

OP DE LOPSTERZUIDERWEG

We wandelen op een mooie morgen op de Lopsterzuideweg, het mooiste dorpsommetje van Nederland, en hebben een fenomenaal uitzicht op tenminste vier kerktorens tegelijk. Het gesprek en de gedachten springen alle kanten op. Wat is het hier oud, wat is het hier stil, wat wordt het pad omzoomd door prachtige monoculturen Engels raaigras, nog te rooien aardappels en een zeer goed gelukte groenbemester, die bij nadere inspectie blijkt te bestaan uit een mengsel van facelia, mosterd, bladrammenas en zelfs zonnebloemen, allemaal tegen de bloei aan en een lust voor het oog, voor insecten en voor de grond. Dankzij het vergroeningsbeleid van de Europese Unie, ingezet in 2014 en nu op zijn eind (volgend jaar is er een nieuwe regeling), zijn akkerbouwers ertoe aangezet om 80 dagen lang in de herfst iets groens te doen op hun land, wat aanvankelijk met grote tegenzin gebeurde, maar waar ondertussen de geesten zo zijn veranderd, dat we het ook nuttig zijn gaan vinden en het nu geheel uit ons zelf zouden

doen. Intrinsieke motivatie zeg maar. Een leuke term, die qua natuur en landbouw wel een verdere uitwerking mag hebben. Zonder intrinsieke motivatie van alle partijen wordt ieder vergroenings/biodiversiteits/stikstof/duurzaamheidsbeleid een kronkelige zo niet eindeloze weg. Als voorbeeld: als ik mompel tegen de zwaluwen die half oktober nog druk over de Lopsterzuideweg scheren: 'zou je niet eens vertrekken jongens?', dan voel ik me betrokken bij hun leventjes, ze horen bij het plaatje en ik hoop dat ze er volgend jaar weer zijn.

De Lopsterzuideweg overigens, gaat eraan; Prorail wil de onbewaakte overweg in de route afsluiten en de gemeente heeft geen geld voor een simpel tunneltje, of misschien ook wel, maar een simpel tunneltje kan om allerlei redenen niet, het moet een luxe tunnel worden. Een actiegroep is hiermee bezig en Wierde en Dijk heeft zich daarbij aangesloten.

VAN HET BESTUUR

Tot onze vreugde kunnen we melden dat het goed gaat met Wierde & Dijk. De zomere excursie van afgelopen augustus was een groot succes. We organiseerden de zomere excursie speciaal voor mensen die Wierde & Dijk niet kennen. Maar liefst zestig deelnemers, hoofdzakelijk niet-leden, kregen een boeiende rondleiding van Reint Wobbles in Huizinge. Ze reageerden op een aankondiging in de Ommerlander Courant. We kregen veel enthousiaste reacties en meerdere nieuwe leden hebben zich aangemeld.

Wierde & Dijk groeit. Naast de zomere excursie levert Mooi Heem, ons ervenproject, talloze nieuwe leden op. Deelnemers aan de workshop worden automatisch voor een jaar lid. Mooi Heem zet ons op de kaart. Met de workshops en de excursies bereiken we veel mensen, zowel leden als niet-leden, die geïnteresseerd zijn in groene erven. De provincie Groningen subsidieert vanuit het programma Bos en Hout de aanplant van inheemse beplanting. Wij geven hieraan een eigen draai, door de subsidie te koppelen aan voorlichting. Dankzij onze workshops weten de deelnemers beter wat ze planten, waarom ze dat doen en hoe ze de bomen en struiken kunnen onderhouden.

De 'Landloop' bij Pieterburen was in 1999 een van de eerste wapenfeiten van Wierde & Dijk. De wandeling met informatieborden van ongeveer twee uur begint naast Boerderij 'Klein Deikum' en voert over niet-gebaande paden, zoals de tractorpaden van agrariërs. De borden hebben een opknapbeurt nodig. Binnenkort gaan we hierover in gesprek met de Stichting Oude Groninger Kerken. In de volgende nieuwsbrief vertellen we er meer over. Het zou mooi zijn als we ook op andere locaties nieuwe landlopen kunnen realiseren.

Als laatste willen we u alvast uitnodigen voor onze jaarlijkse nieuwjaarswandeling. De wandeling organiseren we op zaterdag 21 januari 2023. Houd de datum alvast vrij. We sturen later via de e-mail een uitgebreide uitnodiging, met de locatie en het programma. Ontvangt u onze e-mails niet, geef dan uw e-mailadres door aan info@wierde-en-dijk.nl. Onze activiteiten zetten we ook op onze website www.wierde-en-dijk.nl.

Veel leesplezier met deze nieuwsbrief en we zien jullie graag op onze activiteiten.

'We hopen op nieuwe ambassadeurs'

Jan Enne Haack

Twintig jaar Natuurboerderij Lammerburen

Natuurboerderij Lammerburen bij Electra. Twintig jaar maakten Jan Enne Haack en Tineke Haack-Havenga zich daar sterk voor boeren natuur, met de steenuilenfamilie in de schuur als levend boegbeeld. Hun lezingen en excursies trokken vele duizenden bezoekers. Ze blikken terug op hun tijd op de 'uilenboerderij', zoals schoolkinderen de plek volgens Tineke noemden.

Tineke Haack-Havenga en Jan Enne Haack

Sinds 1879 bewoont de familie Haack de natuurboerderij bij Electra. "Mijn overgrootvader zag nog zeehonden in het Reitdiep zwemmen", zegt Jan Enne. Al heel zijn leven – hij is 74 jaar – woont hij op Lammerburen. In de woonkamer zegt hij: "Waar ik nu zit, ben ik geboren. Hier stond het bed van mijn ouders." In 2012 stopte Jan Enne als akkerbouwer en binnenkort trekt de familie Haack na vier generaties de schuurdefinitief achter zich dicht. "We gaan verhuizen en hebben geen opvolging. De boerderij staat in de stille verkoop", vertelt Tineke.

GELIEFDE STEENUILEN

Op de boerderij woonden ze lange tijd niet alleen. Prominente huisgenoten waren leden van de steenuilenfamilie in de schuur. "De oudst bekende broedplaats van steenuilen in Groningen. In 1915 werd mijn tante al wakker van hun geroep", vertelt Jan Enne. Met de teloorgang van de steenuil – "In 1972 broedden in Groningen twaalf paar, nu twee" – steeg zijn bezorgdheid. In 2001 richtten Tineke en Jan Enne de schuur in als informatiecentrum. Twintig jaar lang organiseerden ze lezingen, excursies en andere natuuractiviteiten. Van schoolklassen tot Tweede Kamerleden, van buurtverenigingen tot plattelandsvrouwen: vele duizenden bezoekers maakten ze enthousiast voor boeren natuur. Nu ze stoppen, hopen ze op nieuwe ambassadeurs. "Het verhaal moet wel verteld worden. Hier of ergens anders."

MEER NATUUR IS MOGELIJK

Ze waren erbij in 1999, toen Wierde & Dijk in een café in Eenrum het levenslicht zag. Twintig jaar zette Tineke zich in voor de PR-commissie. "We hebben veel mooie activiteiten georganiseerd. Er zat veel tijd in, maar er kwam energie voor terug." Binnen Wierde & Dijk vonden ze bondgenoten. De essentie van hun verhaal: meer natuur op het boerenland is mogelijk. "Boeren kunnen de soortenrijkdom vergroten. Toen ik een dijk met een bloemenmengsel inzaaide, zag ik overal icarusblauwtjes, een vlindersoort. Daarna heb ik ze lange tijd niet gezien. Nu er weer bloemen groeien, zijn de vlinders terug." Op hun land gaven ze het goede voorbeeld: met rietsloten, wintervoedselveldjes en natuurstroken. Een natuuroase, noemt Jan Enne het groene erf met hoge bomen. "Veel bomen zijn van voor mijn tijd. Die juttepeer is uit 1881. Ik heb hier al 182 vogelsoorten gezien."

LAATSTE STEENUIL

Toch zagen ook zij de natuur op het boerenland afnemen. In de woonkamer staat een opgezette patrijs. "De allerlaatste in deze omgeving. Ik kreeg hem tegen de auto. Toen ik jong was, zag ik ze overal. Soms wel twintig in de tuin, al ik ze 's winters bijvoederde." Een treurig moment was de dood van de laatste steenuil op de boerderij, zo'n twaalf jaar geleden. Tineke: "Geregeld kijk ik nog naar boven of ze terug zijn. Ze zaten vaak bij het uilenbord te zonnen." Jan Enne: "Gelukkig komen de ransuil, kerkuil en 's winters de velduil hier nog wel voor." ■

Steenuil bij Natuurboerderij Lammerburen

Tussenstand Mooi Heem: 193 nieuwe bomen en 3.400 struiken

Mooi Heem, het ervenproject van Wierde & Dijk, verloopt voorspoedig. Alle vier de workshops die we dit jaar geven zitten vol en de deelnemers zijn enthousiast. Stieneke van der Wal, die de workshops geeft, bezocht al dertig erven voor een tuinadvies op maat. 'Door Mooi Heem kijken de deelnemers met andere ogen naar erven.'

Dit jaar deden in totaal 83 deelnemers mee aan de workshop Mooi Heem, afgelopen voorjaar in Huizinge en Schouwerzijl en dit najaar in 't Zandt en Den Aniel. Onderdeel van de workshop is het tuinadvies op maat, waarbij Stieneke een bezoek brengt aan de erven van de deelnemers. Een dertigtal erven heeft ze al bezocht. "Na een gesprek aan de keukentafel maken we een wandeling over het erf. De erfeigenaren vertellen over hun erf en hebben veel vragen. Ik geef ze tips. Vooral over beplanting, maar ook over andere natuurmaatregelen, zoals het aanleggen van takkenrillen en het laten liggen van een stapel stenen." Wat haar opvalt, is dat vrijwel iedereen inspiratie heeft opgedaan tijdens de eerdere theorieavond en de excursie van de workshop. "De meeste maaien hun gazon al minder, ze laten een strook groeien. Ideaal voor allerlei insecten en het scheelt werk."

BESTELLINGEN

Tijdens het tuinadvies kruist Stieneke op de bestellijst aan welke bomen en

struiken aangeplant kunnen worden. In oktober stuurt ze de lijsten rond. "Meerdere deelnemers hebben hun bestelling inmiddels doorgegeven. In totaal kom ik op 193 nieuwe bomen en 3.400 struiken. Dit is een eerste schatting van de bestellingen voor dit najaar." De bestellingen variëren sterk; van één boom tot bijna dertig bomen en van vijf struiken tot meer dan vijfhonderd stuks bosplantsoen. Vooral de linde is populair – "Dat komt wellicht omdat ik er zo enthousiast over ben" – net als de walnoot, Gelderse roos en hoogstamfruitbomen. "Uiteraard allemaal streekeigen soorten, want daar draait Mooi Heem om. Van streekeigen beplanting profiteren vogels, zoogdieren en insecten."

'De meeste maaien hun gazon al minder'

Stieneke van der Wal

ANDER BLIK OP JE ERF

Carin Gaaikema uit Houwerzijl stuurde als eerste haar bestelling in. Zes nieuwe bomen schaft ze aan en 135 struiken.

Stieneke's tuinadvies in mei verraste haar positief. "Ze werpt een ander blik op je erf en ziet daardoor andere dingen. Over onze singel zei ze: 'Die bomen staan te krap. Ze zijn niet happy. Haal je enkele bomen weg, dan ontstaat ruimte voor andere soorten bomen en struiken.'" Dat Carin nu bomen gaat kappen, had ze niet verwacht. "Juist voor de natuur wilde ik ze laten staan." Haar erf wordt beduidend groener, met een groenstrook achter op het erf met besdragende struiken – "Ideaal voor windbreking en vogels" –, op het voorerf een nieuwe rode esdoorn met een spectaculaire rood-oranje herfstkleur en op het achtererf een abeel. In december worden de bomen en struiken op een aantal locaties geleverd. Carin ziet ernaar uit. "Een deel planten we komende winter. De rest doen we later, omdat er dus eerst nog bomen weg moeten."

Volgend voorjaar organiseert Mooi Heem weer nieuwe workshops.

Aanmelden en interesse via de site www.wierde-en-dijk.nl en/of via e-mail mooiheem@wierde-en-dijk.nl. ■

Tuinadvies van Mooi Heem voor het erf van Carin Gaaikema in Houwerzijl

Bestaande singel heeft weinig variatie. Door bomen te kappen ontstaat ruimte voor andere boomsoorten en meer variatie in struiken.

Op deze groenstrook beplanting van verschillende besdragende struiken. Er kunnen geen bomen vanwege de windmolen.

Op het achtererf één solitaire boom, een abeel.

Pieter Tako Bierema: 'Cultuurhistorie moet zichtbaar blijven'

Niet alleen koplopers, ook gangbare boeren - waaronder veel leden van Wierde & Dijk - voeren maatregelen uit waar natuur, landschap en cultuurhistorie van profiteren. In deze rubriek vertelt een Groninger boer over zijn ervaringen. Vierde aflevering: Pieter Tako Bierema, akkerbouwer in Usquert, over behoud van cultuurhistorie.

Boerderij Watwerd

'Alles', antwoordt Bierema op de vraag wat cultuurhistorie voor hem betekent. Watwerd, zijn monumentale boerderij in Usquert, ademt een lange familiegeschiedenis. Als vijfde generatie is hij er geboren en getogen. Al meer dan vijftig jaar is hij boer. "Mijn betovergrootvader bouwde deze boerderij in 1848. Hij werd later burgermeester van Usquert. In zijn tijd is de kerktoren gebouwd." Op de achtergevel van de boerderij staan boven de schuurdeuren en ramen de initialen van zijn voorouders. Links de eerste bewoners, rechts hij en zijn vrouw. Veelzeggend is de afbeelding van de pelikaan met jong, symbool voor de zorgplicht en liefde van ouders voor het nageslacht. Bij die zorgplicht hoort volgens hem ook het behoud van de boerderij. Een plicht die hem met de paplepel is ingegoten. "Mijn vader zei altijd: je hebt hem maar tijdelijk in bezit. Dan moet je er goed voor zorgen."

VERHALEN DOORVERTELLEN

De cultuurhistorie in stand houden doet Bierema met verve. Vorig jaar ging de schuur van de monumentale boerderij op

de schop. Binnen is alles gloednieuw en hypermodern, maar de buitenkant bleef intact. Zoals het hoort, stelt hij vast. In de rubriek 'Mien nije schuur' op de volgende pagina vertelt hij er meer over. Dat Bierema de cultuurhistorie koestert, blijkt ook uit zijn trekpaarden in de wei. Vroeger deden de trekpaarden op het land hun naam eer aan, nu grazen ze als 'levend cultureel erfgoed' naast de boerderij.

Mateloos boeiend vindt Bierema de streekhistorie. Als kind al, toen geschie-

'We moeten verhalen over vroeger doorvertellen'

Pieter Tako Bierema

denis zijn lievelingsvak was. "Mijn hoofdonderwijzer in Usquert kon er mooi over vertellen. Dat is me altijd bijgebleven. We moeten verhalen over vroeger doorvertellen aan volgende generaties." Honderduit praat hij over de geschiedenis van de streek. Over de Romeinen en Vikingen die kwamen plunderen, over wierde Watwerd die vroeger negen hectare groot was, en over de eerste bewoners die rond het jaar nul de woeste zee trotseerden.

OUDE DIJKEN

Niet alleen Bierema's boerderijen - naast Watwerd ook de polderboerderij aan de Zijlweg richting Noordpolderzijl - maken de cultuurhistorie zichtbaar, ook zijn lange kaarsrechte percelen doen dat. Achter de zeedijk bezit hij een strook kwelder. Bierema ziet graag dat kwelders kortbegrasd zijn. "Veel kwelders waren te verruigd. Dankzij het kwelderherstelproject lopen er nu weer schapen, koeien en paarden. Net als vroeger, toen ik jong was. Ook de boerderij en het erf houd ik graag strak en opgeruimd."

Halverwege zijn land prijkt de Midden-dijk, een cultuurhistorisch waardevol object dat in 1718 na de vernietigende Kerstvloed werd versterkt. Behoud van oude dijken vindt hij belangrijk. "Van de oude dijk, die vroeger vlak boven Usquert liep, is niets meer over. In de jaren zeventig is in Usquert het laatste restant afgegraven. Heel jammer. Nu ziet niemand meer waar de dijk ooit heeft gelopen." De toekomst van de familie Bierema op Watwerd is ongewis. Opvolgers heeft Bierema niet. Zijn kinderen wonen en werken elders. "Maar misschien willen mijn kleinkinderen", suggereert hij hoopvol. ■

‘Mien nije schuur’

Schuur boerderij Watwerd: binnen modern, buiten authentiek

Het mooie aan de *nije schuur* van Pieter Tako Bierema is dat een argeloze voorbijganger geen verschil ziet met de oude schuur. Toch is binnen alles spiksplinternieuw. “De contouren zijn exact gelijk gebleven”, stelt hij tevreden vast, “net als de gemetselde buitenmuren. De zijgevels heb ik niet omhoog gebracht. Het is net als vroeger, zoals het hoort.” Bij de gevel wijst hij naar de oude bakstenen. “Ook mijn vader had oog voor detail. Veel boeren kiezen bij verbouw voor nieuwe stenen aan de buitenkant en oude stenen aan de binnenkant. Hij niet. Alle oude stenen werden afgebikt en opnieuw gebruikt. Dat vind ik mooi.” Anders dan buiten oogt het binnen hypermodern. Wat opvalt is de grote open ruimte. “Voorheen stond in de schuur om de vijf meter een houten zuil.

Een paar zuilen uit 1848 heb ik behouden, maar de rest is weggehaald. De enorme overspanning van wel veertig meter draagt nu een enorm gewicht. Om dat te dragen, zijn palen vijftien meter in de grond geheid.” Fantastisch, vindt hij het resultaat. De wens om het dak te vervangen, gaat ver terug. Het asbest, het riet en de met houtworm beschadigde balken moesten eraf. Vijftien jaar duurde het voordat hij de benodigde toestemming kreeg. Een koopje was zijn *nije schuur* niet bepaald. “Subsidie als monument kregen we niet, omdat de schuur binnen modern werd. Vanwege mijn leeftijd hebben we de bedrijfsoppervlakte verkleind. Dat maakte de verbouw financieel mogelijk. Nu kan de schuur weer honderd jaar mee.”

‘Nu kan de schuur weer honderd jaar mee’

Pieter Tako Bierema

Zomeravond- excursie

Het was druk tijdens onze zeer geslaagde zomeravondexcursie op 18 augustus. Maar liefst zestig mensen liepen mee in het fraaie wierdedorp Huizinge. De excursie stond open voor niet-leden. We hebben veel nieuwe leden mogen verwelkomen. Startpunt was de Janskerk uit de 13e eeuw. Via een wandeling over een kerkenpad brachten we onder meer een bezoek aan de boerderij van de familie Westing waar op het land bloemzaden worden gekweekt voor de Cruydt-Hoeck. We eindigden bij Plaats Melkema, een monumentale boerderij die door Het Groninger Landschap recent is opgeknapt. De boerderij staat symbool voor de weg uit de aardbevingsellende.

Uitleg Jakob ten Wolde met op achtergrond de Janskerk

Uitleg op het achterdeel bij de Plaats Melkema

Boomgaard Lutjebosch

Ervenexcursie bij Usquert

Dat in en rond het dorp Usquert wonderschone groene erven liggen, bleek 8 oktober tijdens de ervenexcursie van Mooi Heem. Lutjebosch, een boerderij aan de Streeksterweg, ademt een lange geschiedenis. “Meer dan 200 jaar gaat de geschiedenis hier terug”, houdt Geert Bos, eigenaar en voorzitter van Wierde & Dijk, het gezelschap voor. Zijn erf bestaat grofweg uit drie delen: achter het boerenbedrijf, aan de zijkant een moestuin en voor een siertuin en boomgaard. “Vroeger lag aan de voorzijde een slingertuin”, vertelt Stieneke van der Wal, die de rondleiding geeft. Indruk maakt het klimop tegen het huis dat zoemt van de insecten. Het tweede erf kent een nog veel langere historie. Op de plek van boerderij Kloosterwijtwerd stond ooit een nonnenklooster dat in 1587 grotendeels is verwoest. “De muur van de boerderij bestaat deels uit oude kloostermoppen”, vertelt Janneke Aué,

die als 13e generatie de boerderij bewoont. Haar erf oogt indrukwekkend, met hoge oude bomen uit 1901, brede borders, een vijver en een grasveld dat in het vroege voorjaar vol stinzenplanten staat. Als ecologisch hovenier vertelt ze gedreven over de historie en hoe het erf zich heeft ontwikkeld. Ooit was de wierde veel groter. “Mijn overgrootouders hebben de grond rond 1900 aangeboden. Vervolgens is de wierde voor een deel met de hand afgegraven en is de tuin ingericht.”

Janneke Aué vertelt over erf Kloosterwijtwerd

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Geert Bos, voorzitter	06 12 65 03 31	bos-schutter@online.nl
Aniëla Sirks, secretaris	06 13 50 42 78	info@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving, penningmeester	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Piet Glas	0596 55 12 14	pietglas@eikemaheert.nl
Albert-Erik de Winter	06 30 60 57 37	aedewinter@hotmail.com
Marian van Dongen	06 13 57 40 92	m.van.dongen@wierde-en-dijk.nl

Postadres: Wierde & Dijk, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl
Secretariaat: Aniëla Sirks, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Beeld: Roelf Schripsema (p. 1, 2), Addo van der Eijk (p. 2, 4, 6, 7, 8 rechts), Albert-Erik de Winter (p. 8 links), Jan Enne Haack (p. 4 onder), Stieneke van der Wal (p. 5)
Tekst en eindredactie: Addo van der Eijk
Vormgeving: Fenatic
Druk: Drukland

ISSN: 1879-4408

LID WORDEN
Streekbewoners, burgers en boeren, kunnen lid worden van Wierde & Dijk. Het lidmaatschap kost 25 euro per kalenderjaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een jaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een gedrukte nieuwsbrief. Zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten en activiteiten. Aanmelden voor het lidmaatschap kan door een e-mail te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl met daarin uw adresgegevens.